

जाहिरातींचे दर.

साठील प्रत्येक चोकरा
करावी.व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधवास' पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु. ४

(टपाल इंग्लिश माफ)

किरकोळ अंकास

दोन आणे.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । —कौटिलीय अर्थशास्त्र
संपादक—प्रो. वा. गो. काळे ★ सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख १८ जुलै १९४५

अंक २९

न्यू इंडिया इंडस्ट्रीज लि.

(Approved Re-treaders and Approved Contractors)

२६ लॅमिंग्टन नॉर्थ, मुंबई ११.

महाराष्ट्रांतली रबराचा प्रमुख कारखाना

★ गिरणीचे रोलर्स

★ रबरी हातमोजे

★ छापखान्यांचे रोलर्स

★ रीमोल्ड टायर्स

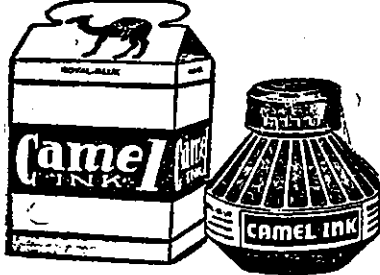
★ रबरी वॉशर्स

★ सॉलिड व्हील्स

व इतर रबरी माल तयार होती.

पु. ग. मराठे

मॅनेजिंग डायरेक्टर.

फौटनपेनकरतां
कॅमल इंक
सर्व
पसंत करतात.
वांडेकर आणि
कंपनी, मुंबई २८

नोगीचे
दोघर
छाप
शुद्ध निलगिरी तेल.

नोगी आणि कं. मुंबई ४

—त्वरा करा—

ज्या तरुणांना सैन्यांत भरती होणेचें असेल त्यांनीं
त्वरित येऊन भेटावें अगर पत्रव्यवहार करावा.

भरती कोणत्याहि खात्यांत केली जाईल.

पत्ता:—

तुळजाराम मोदी

मोतीचौक, सातारा.

दि व्हलकन इन्शुरन्स कं. लि.

—पुणे शाखा—

१७९, कर्वे बिल्डिंग, लक्ष्मी रोड.

आग, मोटार, अपघात व वर्कमेन्स कॉपन्सेशन ह्यांचे
विमे स्वीकारणारी प्रमुख स्वदेशी कंपनी.

एजन्सी व इतर माहितीसाठी चौकशी करा :

डॉ. व्ही. व्ही. सेक्रेटरी.

विविध माहिती

बॉने टॉकीज लि.

वरील कंपनीस ऑक्टोबर, १९४४ अखेर संपलेल्या वर्षी १,४६,७६१ रुपये नफा झाला. भागीदारांस प्रेफरन्स भागावर ७% व ऑर्डिनरी भागावर १०% कर माफ डिव्हिडंड मिळाले.

एम. बी. बी. एस. परीक्षेच्या निकालाची अवस्था

मुंबई विश्वविद्यालयाच्या तिसऱ्या एम. बी. बी. एस. परीक्षेचे पेपर तपासण्यासाठी कलकत्ता येथे परीक्षकांकडे रेल्वेने पाठविण्यांत आले, परंतु बहातुकीमधील अनियंत्रितपणामुळे पार्सलें बेपत्ता झालीं. विश्वविद्यालयानें आपला प्रतिनिधी कलकत्त्यास पाठवून त्यांचा शोध लावला व तीं मुंबईस परत आणलीं. अखेर मुंबई प्रांतांतील परीक्षकांकडूनच पेपर तपासून घेण्यांत आले. १ जून रोजी प्रसिद्ध व्हावयाचा निकाल प्रथम पुढे ढकलण्यांत आला. नंतर २ जुलै ही तारीख निश्चित करण्यांत आली व त्यानंतर पुनः ७ जुलै ही तारीख कायम केली गेली.

व्हिस्कीचा तुटवडा

ग्रेट ब्रिटनमधील व्हिस्कीचा साठा आतां फारच कमी झाला असून येतीं चार-पांच वर्षे तिचा तुटवडा कायम राहिल. १९४५ सालीं व्हावयाचें व्हिस्कीचें उत्पादन युद्धपूर्वकालीन वार्षिक उत्पादनाच्या एक तृतीयांशाइतकेंहि भरणार नाही.

मुख्य प्रधानांच्या विधवा पत्नींस सरकारी पेन्शन

ऑस्ट्रेलियाचे मुख्य प्रधान, मि. कर्टिन, हे नुकतेच मरण पावले. त्यांची आर्थिक परिस्थिति समाधानकारक नव्हती, ह्यासाठी त्यांच्या पत्नीला सास सरकारी पेन्शन देणारें एक बिल ऑस्ट्रेलियाच्या पार्लमेंटांत मांडण्यांत येणार आहे.

ब्रिटिश गव्हाची हिंदुस्थानांत आयात

ब्रिटिश सरकार हिंदुस्थानाकडे येते सहा महिने दरमहा १,००,००० टन गहू निर्गत करणार आहे. सध्याच्या जागतिक टंचाईचे वेळीं व बहातुकीची अदृक्क असतां हि ही मदत करण्याबद्दल हिंदुस्थान सरकारनें ब्रिटिश सरकारचे आभार मानून कृतज्ञता व्यक्त केली आहे.

सूर्यग्रहणाचें निरीक्षण

सोमवार, ता ९ जुलै रोजी सूर्यग्रहण झालें, त्याच्या शास्त्रीय अभ्यासासाठी निरीक्षण करण्याकरितां रशियानें २० ठिकाणीं शास्त्रज्ञ पाठविले होते. त्यासाठी आठ महिन्यापूर्वीपासून तयारी चाललेली होती.

स्त्रियांची दारूबाजीत प्रगति

अमेरिकेंत दारूबाजी उठविल्यापासून स्त्रियांमध्ये मदिरापान बरेच वाढलें आहे. १९३१ मध्ये पुरुष व स्त्री दारूबाज ह्यांचें प्रमाण पांचांस एक होतें तें १९४४ सालीं दोघांस एक असें झालें. पोलिसांना ज्यांचेमध्ये मध्यस्ती करावी लागते अशांचाच समावेश वरील दारूबाजांत केलेला आहे. बाकीचे दारूबाज वेगळेच.

हिंदुस्थानची युरोपला मदत

अमेरिकेच्या वॉर मोबिलायझेशनचे डायरेक्टर, मि. फेड्रिक एम. विन्सन ह्यांनी आपल्या अहवालांत हिंदुस्थाननें युरोपांतील आर्थिक दुःस्थिति निवारण्यासाठी केलेल्या सहायाचा उल्लेख केला आहे.

१९२९ पोस्टमनांना पिसाळलेली कुत्रां चावलीं

अमेरिकेंत पत्रें वाटणाऱ्या पोस्टमनांपैकी १९२९ पोस्टमनांना १९४४ सालीं पिसाळलेली कुत्रां चावलीं.

ग्रेट ब्रिटन इजिप्तचे कर्ज कसे फेडणार ?

ग्रेट ब्रिटन इजिप्तचे ४३ अब्ज ते ५३ अब्ज रुपये देणें लागतो. हे कर्ज फेडण्याची व्यवस्था निश्चित झालेली नाही, परंतु यंत्र-सामुग्री व पक्का माल पाठवून ग्रेट ब्रिटन कर्ज फेडील, अशी अपेक्षा आहे. ग्रेट ब्रिटन इजिप्तकडे एक औद्योगिक व व्यापारी शिष्टमंडळ पाठवित आहे, त्यानें इजिप्तमध्ये ब्रिटिश मालाची आयात वाढविण्याचा प्रयत्न करावयाचा आहे.

जनरल डिगॉल आणि ब्रिटिश निज्ञाण

पॅरिस येथे मोठी परेड झाली, तीमध्यें स्पिअर्स मोबाइल हॉस्पिटल यूनिटनें भाग घेतला. लेडी स्पिअर्स ह्या ब्रिटिश बाईच्या नेतृत्वाखाली वरील यूनिटनें सिरिया, लिबिया, उत्तर आफ्रिका, इटली व फ्रान्स इतक्या ठिकाणीं जाऊन २१,००० फ्रेंच अधिकारी व सैनिक ह्यांची शुभ्रुषा केली होती. परेडच्या वेळीं यूनिटच्या मोटारींवर फ्रेंच व ब्रिटिश निज्ञाणें फडकावण्यांत आलीं. ब्रिटिश निज्ञाण दृष्टीस पडतांच जनरल डिगॉल संतापला. तीन दिवसांत हे हॉस्पिटल यूनिट बंद केले पाहिजे व त्यांतील ब्रिटिश लोक ग्रेटब्रिटनकडे रवाना केले पाहिजेत असा त्यानें हुकूम दिला-वरील माहिती लेडी स्पिअर्सनें स्वतः निवेदन केले आहे.

१९४६ फोर्ड मॉडेल मोटारींचें उत्पादन

फोर्ड कंपनीच्या १९४६ मॉडेलच्या मोटारींच्या उत्पादनास ३ जुलै, १९४५ रोजी प्रारंभ झाला. ज्यांना मोटार मिळण्यासाठी प्राधान्य मिळालेले नाही, अशांना मोटार हातीं पडण्यास दोन वर्षे तरी लागतील. १९४५ मध्ये अमेरिकेंत उत्पादन करावयाच्या २,००,००० मोटारीपैकी ४०,००० मोटारींचें उत्पादन फोर्ड कंपनीच्या वाटणीस आलें आहे.

ब्रह्मी तांदूळ केव्हां येणार ?

ब्रह्मदेशांतील तांदळाची हिंदुस्थानांत आयात १९४६-४७ मध्ये सुरू होईल आणि तिचे पहिले कांहीं हप्ते आसाम, बंगाल व बिहार ह्यांचे वाट्यास येतील, अशी अपेक्षा आहे. नंतर ब्रह्मी तांदूळ सर्व प्रांतांत वाटून तेथील तांदळाची किंमत उतरविण्यास मदत करण्यांत येईल.

APPLICATIONS

are invited for the post of a Manager of the Central Co-operative Bank Limited, Ichalkaranji. B. Com. or those having previous experience in Banking should apply. One having experience in Co-operative Banking will be given preference. Working capital of the Bank is about seven lacks. Quarters will be provided free. Application should reach the undersigned on or before 23rd July, 1945, stating qualifications, caste and minimum salary expected.

Ichalkaranji,
5th July, 1945.

G. R. CHAVAN,
CHAIRMAN.

अर्थ

युद्ध जिंकले; आतां बाजारपेठा काबीज करणार

ब्रिटिश लोकांचें जीवन निर्गत व्यापारावर मुख्यतः अवलंबून आहे, ही गोष्ट सुप्रसिद्धच आहे. कच्चा माल बाहेरून आणवून पक्का माल निर्गत करावयाचा आणि त्याचे मोबदल्यांत पैसा कमवून आपला संसार सुखानें चालवावयाचा, असा ब्रिटिशांचा नित्य क्रम आहे. प्रस्तुत महायुद्ध चालू असतानाच, ब्रिटिश निर्गत व्यापार पुढें कसा पुनः सुरू करून वाढवितां येईल ह्याचा ब्रिटिश सरकार आणि कारखानदार विचार करीत आहेत. युरोपांतील युद्ध आतां संपलें असल्याकारणानें, ह्या निकडीच्या प्रश्नास फारच महत्त्व प्राप्त झालें आहे. युद्धपूर्वीइतकीच निर्गत करून ब्रिटिशांचें केवळ भागणार नाही; कारण त्यांनीं परदेशांतील आपली गुंतवणूक मोडून व त्याचे पैसे करून युद्धप्रयत्नासाठी त्यांचा उपयोग केलेला आहे. ह्या गुंतवणुकीवरील दिव्दिदंड आणि व्याज ह्यांचें उत्पन्न ग्रेट ब्रिटनला ह्यापुढें मिळणार नाही. ब्रिटिश निर्गत व्यापाराच्या वाढीकडे तेथील सरकार अत्यंत आपुलकीनें पहात असतें आणि त्यासाठी शक्य त्या सवलती आणि सहाय देण्यास तें तत्पर असतें.

युद्धपूर्वी, १९३८ सालीं ग्रेट ब्रिटननें जेवढ्या मालाची निर्गत केली, त्याच्या दीडपट तरी निर्गत ह्यापुढें दरसाल झाली पाहिजे, असें ध्येय पुढें ठेवण्यांत आलें आहे. १९३८ सालीं ब्रिटिश निर्गतीची किंमत ४७ कोटि पौंड भरली. १९३८ च्या बाजारभावप्रमाणें आतां ७० कोटि पौंड किंमतीच्या मालाची निर्गत करावी लागेल. १९४४ सालांतील बाजारभावप्रमाणें, त्या निर्गतीची किंमत १२५ कोटि पौंड भरेल. निर्गतीमध्ये करावयाची वाढ १९३८ चे मानानें दीडपट असली तरी, ब्रिटिश निर्गत व्यापाराची आजची परिस्थिति लक्षांत घेतली, तर १९४४ चे मानानें पांच पट निर्गत ह्यापुढें करावयास पाहिजे, असा अर्थ होतो. कारण १९४४ सालीं १९३८ च्या मानानें फक्त ३३% च ब्रिटिश निर्गत झाली होती. गेल्या महायुद्धानंतरचा अनुभव लक्षांत घेतला असतां, निर्गतीची वाढ करणें कसें अवघड आहे, हें लक्षांत घेतें. तेव्हांच मानानें आतां अढचणी किततीतरी ज्यास्त आहेत; जगांतील सर्वच देश कारखानदारीकडे वळले आहेत आणि ग्रेट ब्रिटनचें पुढारपिण नष्ट झालेलें आहे.

सालील तक्त्यांत ग्रेट ब्रिटननें १९३८ सालीं वेगवेगळ्या प्रकारचा किती माल निर्गत केला, त्याची लक्ष पौंडांत किंमत दिलेली आहे. १९४४ सालांतील निर्गतीचेहि त्याचप्रमाणें आकडे दिले आहेत. १९३८ सालीं "१००" वजनाचा माल निर्गत झाला असें मानलें तर १९४० सालीं त्यामानानें किती वजनाचा माल निर्गत झाला, हें तक्त्यांतील तिसऱ्या स्तंभांत दाखविलें आहे. शेवटच्या स्तंभांत १९३८ मध्ये बाजारभाव "१००" असला तर त्यामानानें १९४४ सालीं बाजारभाव किती होता ह्याचे तुलनात्मक आकडे दिले आहेत.

१९३८ सालीं जेवढी निर्गत झाली, त्यामानानें १९४४ सालीं सरासरीनें फक्त ३१% च निर्गत झाली. कोळसा, लोखंड, पोलाद,

कापड, वहाणें ह्यांच्या निर्गतीस प्रस्तुत महायुद्धानें चांगलाच आळा घातलेला दिसतो.

१९३८ आणि १९४४ मधील ब्रिटिश निर्गत

	१९३८	१९४४	१९४४	१९४४
	किंमत	किंमत	वजन	सरासरी किंमत
	लक्ष पौंड	लक्ष पौंड	(१९३८	(१९३८
			= १००)	= १००)
कोळसा	३७४	४५	७	१७८
पॉटरी, कांच	९६	९५	५५	१८०
लोखंड-पोलाद	४१६	८५	१४	१४६
वीज सामान	१३६	१२६	५३	१७७
यंत्रसामुग्री	५७९	४१०	४२	१६९
कपास कापड	४९७	३७०	३३	२२९
लोकरी कापड	२६८	१५३	३१	२३०
रसायनें	२२१	२८१	८०	१६०
वहाणें	४४६	११७	१३	१९४
	४,७०८	२,५८१	३१	१७८

वरील तक्त्यांतील आकडे स्पष्ट करण्यासाठी आपण वहानांच्या निर्गतीचे आकडे तपासून पाहूं. १९३८ सालीं ग्रेट ब्रिटननें ४४६ लक्ष पौंड किंमतीची वहाणें निर्गत केली असें त्यावरून दिसून येतें. १९४४ मधील वहानांची निर्गत फक्त ११७ लक्ष पौंडांची आहे. तक्त्यांतील शेवटच्या स्तंभांतील आकड्यांकडे पाहिलें तर १९३८ चे मानानें १९४४ सालीं बाजारभाव १९४% होते असें आढळून येतें. म्हणजे, १९४४ सालीं झालेल्या निर्गतीची किंमत १९३८ चे मानानें २६% भरली, तरी सुद्धा बाजारभावांतील दुप्पट वाढ लक्षांत घेतां प्रत्यक्ष निर्गत, १३% च झालेली आहे, ही गोष्ट तक्त्यांत स्पष्टपणें नजरेस येते. मोटारीच्या निर्गतीस युद्धसमाप्तीनंतर पुष्कळच बाव आहे आणि त्यास ब्रिटिश सरकार शक्य ती मदत करील हें उघड आहे. कोळशाची परिस्थिति मात्र लवकर समाधानकारक होण्याची आशा नाही. ग्रेट ब्रिटनमधील उत्पादन घटत चाललें असून, त्या देशासच कोळशाची आयात करावी लागणार अशी चिन्हे दिसत आहेत. लोखंड-पोलाद, यंत्रसामुग्री, इत्यादींच्या निर्गतीबद्दल ब्रिटिशांना भीति वाटत नाही परंतु सुताची व कापडाची निर्गत पुनः पूर्ववत् करण्याइतकें त्यांचें उत्पादन लवकर सुरू होईल अशी त्यांना आशा बाळगतां येत नाही.

ग्रेट ब्रिटनच्या परराष्ट्रीय व्यापाराशी आपणांस काय करावयाचें आहे; त्याची निर्गत घटली म्हणून काय झालें? असा प्रश्न उपस्थित होण्याजोगा आहे. ग्रेट ब्रिटनसारख्या मुरब्बी व्यापारी राष्ट्राकडून जागतिक बाजारपेठा काबीज करण्यासाठी भंगीरय प्रयत्न केले जातात आणि हिंदुस्थानाची बाजारपेठा त्यांत महत्त्वाची आहे, ही गोष्ट विसरून भागणार नाही. त्याहि पेशा महत्त्वाची बाब म्हणजे, हिंदुस्थान देश हा ब्रिटिशांचे राजकीय सत्तेखाली असल्याकारणानें, येथील बाजारपेठेवर त्यांचा जणूं मालकी हक्क पोचतो, ही कल्पना होय. त्यांचे निर्गत व्यापार वाढविण्याचे कार्यक्रमांत हिंदुस्थानांत माल सपवण्यास प्राधान्य मिळणार हें उघड आहे. हिंदुस्थानांतील उद्योगधंद्यांची योग्य वाढ आणि ब्रिटिश मांडाची हिंदुस्थानांत आयात ह्यांचा मेळ कसा बसेल, हा महत्त्वाचा मुद्दा येथें निर्माण होतो. ह्या दृष्टीनें ब्रिटिशांच्या निर्गत व्यापाराच्या घोरणाकडे आपण पाहिलें पाहिजे आणि हिंदुस्थान सरकार हिंदी हितसंबंधांची जोपासना करील अशी सटपट केली पाहिजे. आर्थिक व राजकीय प्रश्नांची गुंतागुंत झालेली असते, हें नेहमी लक्षांत बाळगणें जरूर आहे.

आयुर्विमा कंपनीवरील इनकम टॅक्स

(वेस्टर्न इंडिया ला. इ. कंपनीचे अध्यक्ष, डॉ. मो. ना. आगाशे, ह्यांनी कंपनीच्या वार्षिक सभेत केलेल्या भाषणातील उतारा).

सध्या इनकम टॅक्सच्या दरांत भरमसाट वाढ झालेली आहे. सदर वाढलेल्या दरांचा परिणाम इन्शुरन्स कंपन्यांवर फारच झाला असता ही गोष्ट लक्षांत घेऊन सरकारने विमा कंपन्यांना इनकम टॅक्स व सुपर टॅक्सची एकूण कमाल मर्यादा एक रुपयाला ६३ पै प्रमाणे ठरवून दिलेली आहे. या दराने इनकम टॅक्स भरणे इन्शुरन्स कंपन्यांना जड जात असून सदर कमाल मर्यादा ४५ पै पर्यंत ठरविण्यांत यावी थाकरता शक्य ती खटपट असोसिएशनमार्फत झाली आहे. सध्याच्या परिस्थितीत येणाऱ्या मोठ्या विम्याच्या केसेसमध्ये सर्वेच्या सर्व हप्त्यांच्या रकमेवर विमेलारांना इनकम टॅक्सची माफी न मिळता ती ठराविक मर्यादेपर्यंतच म्हणजे विम्याच्या रकमेच्या दहा टक्के होणाऱ्या हप्त्यांच्या रकमेपर्यंत मिळणार आहे. तथापि या नवीन बदलामुळे खरोखरीचे विम्याचे संरक्षण मिळविण्याच्या प्रयत्नांस काही बाध येण्यासारखा नाही.

आयुर्विमा कंपनीचे उत्पन्न कर आकारणीकरिता दोन पद्धतीने प्रथम काढण्यांत येते. पहिली पद्धत म्हणजे मूल्यमापनाप्रमाणे येणारे सरासरी वार्षिक उत्पन्न व दुसरी पद्धत म्हणजे हप्त्याव्यतिरिक्त एकूण उत्पन्न, वजा सर्व या पद्धतीने येणारे उत्पन्न. दुसऱ्या पद्धतीत खर्चाची कमाल मर्यादा ठरविण्यांत आलेली आहे. सदर मर्यादा वाढविण्यांत आली असून पहिल्या वर्षाच्या हप्त्यांपैकी शेकड्या ८५ टक्के खर्चाएवजी ९० टक्के खर्चास व रिन्युअल हप्त्यांपैकी साडे आठ एवजी १२ टक्के खर्चास कर आकारणीकरिता परवानगी देण्यांत आली आहे. या सवलतीमुळे कर आकारणी पूर्वीपेक्षा कमी होईल असे वाटते. तथापि इनकम टॅक्सचा वर उल्लेख केलेला दर जो सध्या जबर आहे तो कमी होणे अगदी जरूर आहे. तसा तो व्हावा एतदर्थ लाइफ ऑफिसेस असोसिएशनमार्फत झालेले प्रयत्न फलद्रूप झाल्यास सध्या मिळत असलेल्या इन्व्हेस्टमेंटवरील व्याजांत थोडीफार सुधारणा होण्याची शक्यता आहे. परंतु सदर सुधारणा भरलेला इनकम टॅक्स परत मिळतेवेळीच दिसेल. त्यापूर्वी दिसणार नाही.

कोशित्यांवरील व कच्च्या रेशमावरील नियंत्रण उठणार

पॅंशूटच्या कापडासाठी ज्यास्तीत ज्यास्त रेशीम मिळावे ह्यासाठी रेशमाचे उत्पादन वाढविण्यासाठी हिंदुस्थान सरकारने आखलेली योजना जुलै १९४५ अखेर आटोपती घेण्यांत यावयाची आहे. ह्या योजनेनुसार, म्हैसूर संस्थानांत व रेशीम उत्पादन करणाऱ्या इतर ठिकाणी बरीच फिलेचर्स नव्याने स्थापन करण्यांत आली होती. एकट्या म्हैसूर संस्थानांतच १,००० नवी वेसिन्स वसविण्यांत आली होती. कोशित्यांचा बाजार नियंत्रित करण्यांत आला होता व प्रत्येक पौंड रेशमाच्या उत्पादन खर्चाचा हिशेब करण्याची पद्धतिहि चालून देण्यांत आली होती. फिलेचर्सच्या मालकांना आपले सर्व उत्पादन सरकारास विकाने लागे. ऑगस्ट, १९४५ नंतर आपले उत्पादन बाजारांत कोठेहि विकण्यास त्यांना आतां मोकळीक देण्यांत आली आहे. उत्पादनाच्या खर्चावर १०% नफा त्यांना घेता येईल. बिनलष्करी बाजारपेठेतील सर्व रेशमी मालाचे नियंत्रण सरकार करणार आहे. इतके दिवस कोशित्यांची व फिलेचर्समध्ये तयार होणाऱ्या कच्च्या सुताची किंमत नियंत्रित केलेली होती.

पुणे सेंट्रल कोऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेड

स्थापना-१९१७

फोन
नं. ४८३

तारेचा पत्ता
"Cencobank"

पोस्टबॉक्स
नं. ११

मुख्य कचेरी:-लक्ष्मीरोड, पुणे शहर.

शहर शाखा : डेकन जिमखाना, सर परशुराम-
भाऊ कॉलेज, फर्ग्युसन कॉलेज,
सेव्हिंग बँक सेक्शन.

—: शाखा :—

जुन्नर, खेड, दौंड, इंदापूर, सासवड,
घोडनदी, बारामती व निरा

—:बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात:—
जास्त माहितीसाठी लिहा अगर समक्ष भेटा.

द. दि. चितळे

मॅनेजिंग डायरेक्टर

दि प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रियल बँक लिमिटेड,

प्रेसिडेन्सी बँक बिल्डिंग, पुणे.

मुंबई शाखा : इस्माईल बिल्डिंग, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत व विकसित

काढलेले भांडवल	रु. १०,००,०००
खपलेले भांडवल	" १०,००,०००
जमा झालेले भांडवल	" ३,६७,९५५
एकूण खेळते भांडवल	" ३५,००,०००

मद्रास, सोलापूर, नगर व मुंबईवर ड्राफ्ट्स दिले जातात.

शेअर सर्टिफिकेट्स तयार आहेत. तरी शेअरबायतच्या पावत्या पाठवून दिल्याबरोबर सर्टिफिकेट्स पाठविण्याची व्यवस्था होईल.

गो. घों. जोगळेकर चि. त्रिंबक चितळे
यां. ए. (ऑ.), बी. कॉम., एलएल. बी., मं. डायरेक्टर
मॅनेजर

धी बँक ऑफ कोकण लि. मालवण, चा उद्घाटन समारंभ

वरील बँकेचा उद्घाटन समारंभ रा. व. उमाकांत देसाई, बँकेचे चेअरमन, यांच्या अध्यक्षतेखाली नुकताच टोपीवाला हाय-स्कूलच्या दिवाणखान्यांत मोठ्या थाटाने साजरा झाला. या समारंभासाठी श्रीमंत मोतीरामशेट देसाई टोपीवाले व श्री. आ. भा. पंडित हे दोघे डायरेक्टरसुद्धा मुंबईहून आले होते. समारंभाच्या वेळी बँकेचे एक डायरेक्टर श्री. आ. भा. पंडित यांनी सदर बँकेचे ध्येय संत्रंभ कोकणपट्टीत ठिकठिकाणच्या व्यापारी केंद्रावर शाखा काढून कोकणांतील व्यापाराला व उद्योगधंद्याला चेतना देणे, बाहेरील बँकांच्या शाखा व ही बँक यांच्यातील फरक सांगतांना बँकेचा व्यवहार करून केवळ नफा मिळविणे हे या बँकेचे ध्येय केव्हाही रहाणार नाही, सामुदाईक भांडवल एकत्र करून त्याच्या जोरावर कोकणपट्टीत लहान धंद्यांना योग्य अटीवर भांडवल पुरविणे, वहातुकीच्या धंद्यांना मदत करणे वगैरेबद्दलची या बँकेविषयी माहिती सांगितली. श्री. मोतीरामशेट देसाई यांनी आपल्या भाषणांत या ठिकाणी निरनिराळ्या बँका असतांना ही बँक येथे सुरू करण्याचे कारण असे की मालवण विषयी आम्हांला आपलेपणा वाटतो, या बँकेमुळे चढाओढ न होती व्यापारास मदतच होईल व सर्वांच्या सहकार्याने कोकणचा व्यापार आपणास ऊर्जितावस्थेला नेता येईल असे सांगितले.

शेवटी अध्यक्षीय भाषणांत श्री. उमाकांत देसाई यांनी कोकण बँकेची जरूरी, तिचे महत्त्व, व वैशिष्ट्य विशद करून सांगितले व तेथील प्रसिद्ध व्यापारी शेत कासम अष्टी यांनी सर्वत्रांचे यथोचित शब्दांत आभार मानून राष्ट्रगीत होऊन हा उद्घाटन समारंभ आटोपला.

घडाडीने बँकिंगच्या धंद्यांत पडलेल्या जनरल मोटर्सची

अद्वितीय कामगिरी

१९३३ च्या प्रारंभी अमेरिकेतील डेट्रॉइट येथील प्रत्येक बँक सहा आठवडे तरी बंद होती. सर्व व्यवहार स्थगित होण्याची पाळी आली होती. तेथील जनरल मोटर्स कॉर्पोरेशनजवळ सुमारे १,९०,००,००० डॉलर्स रोख होते, तरी मुद्दा त्या कंपनीची काम चालू ठेवण्याची पंचाईत झाली. अखेर एक नवी बँक (नॅशनल बँक ऑफ डेट्रॉइट) काढण्याचे ठरले, तिचे रीकन्स्ट्रक्शन फिन्न्स कॉर्पोरेशनने निम्मे भाग भांडवल घेतले. व जी. एम्. कॉर्पोरेशननेहि निम्मे भाग भांडवल घेतले प्रत्येकाने १,२५,००,००० डॉलर्स गुंतवले. प्रत्येक भाग २५ डॉलर्सचा होता. हा नव्या बँकेने डेट्रॉइट येथील आर्थिक संकट दूर करून विश्वासाचे वातावरण निर्माण केले. नॅशनल बँकेस पहिल्याच दिवशी १,१५,३८,३३९ डॉलर्सच्या ठेवी मिळाल्या. इतर बँकांतून पैसे काढून घेऊन घरी साठवले होते, अशांनी आपली पुंजी नॅशनल बँकेत नेऊन ठेवली. १९३३ अखेर, त्या बँकेकडील ठेवींचा आकडा १८,९६,९३,०७४ डॉलर्सवर गेला. मंदीच्या काळांत जन्मास आलेल्या हा बँकेचे संगोपन करण्याचे काम एका निष्णात व अनुभवी बँकरकडे देण्यात आले होते, तो पुढे बँकेचा चेअरमन झाला. बँकेचा व्यवहार नंतर इतका वाढला, की लवकरच डेट्रॉइट-मधील आर्थिक व्यवहारांचे अमेसरत्व तिचेकडे आले. अर्थात, बँकिंगचा व्यवहार करणे हा जनरल मोटर्स कॉर्पोरेशनचा मुख्य उद्देश नसल्या कारणाने, एप्रिल, १९४५ मध्ये तिने आपल्या मालकीचे ५,०९,५५० शेअर्स विक्रीस काढले. एकाच वेळी इतके शेअर्स विक्रीस निघाल्याचे हे पहिलेच उदाहरण आहे. शेअर्सला चांगली मागणी येऊन प्रत्येकी २५ डॉलर्सच्या शेअरला ४२ डॉलर्स भाई आला !

मुंबई शेअर बाजार

(वि. म. लिमये आणि मं. पुणे ४ यांजकडून)

व्याज-वजा (xd)

इंग्लिश बँक १६-७-४५

बँक ऑफ इंडिया २८-७-४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेले व्याज + बँडित S अंतिम	व्याज केव्हा मिळते	कंपनीचे नांव	मूल र.	मंगळवार दि. १०/७/४५	बुधवार ११/७/४५	गुरुवार १२/७/४५	शुक्रवार १३/७/४५	सोमवार १६/७/४५
२३१५; १९१६	१२९-८-९	ऑगस्ट	टाटा डिफेंड्स	३०	२२३५-०	२२३३-१२	२२३७-८	२२३५-०	
४३५; ३६९	२३-०-०	ऑगस्ट	टाटा आर्जिनरी	७५	४१२-८	४१४-०	४१७-८	४१५-०	
२२०९; १६९५	५०-०-०S	मार्च-सप्टे.	बॉम्बे इरॉग	२५०	१९१३-१२	१९१६-४	१९२२-८	१९१५-०	
७६५; ५३३	१६-०-०S	मार्च-सप्टे.	कोहिनूर	१००	६०७-८	६१०-०	६१५-०	६०९-८	
६५३; ४७५	२२-०-०	मे	स्वदेशी	१००	५३७-०	५३५-०	५३८-०	५३३-८	
४९८; ३६१	६-०-०	नोव्हें.-एप्रिल	नागपुर	१००	३८१-८	३८०-०	३८२-८	३८१-०	
३७७; २६५	१५-०-०	एप्रिल	फिनले	१००	२९२-८	२८८-०	२९५-०	२९५-०	
३९४; २८२	९-०-०S	ऑक्टो.-एप्रिल	गोकाक	१००	३०३-८	३०२-८	३१०-८	३०७-०	
३०५; २१८	१२-०-०S	जाने.-जुलै	सिंथेक्स	५०	२८४-०	२८२-८	२८७-८	२८४-८	
५-१० ६; ३-६	०-४-०	मार्च	अपोलो	२	४-०-०	४-०-०	३-१५-६	४-०-०	
२१-१४; १३-४-६	०-१५-०	मे	इंडि. यु. ऑर्गि.	१०	१४-४-६	१४-४-०	१४-५-०	१४-२-६	
४-९; २-७	०-३-०	मे	डिफेंड्स	१	२-१५-०	२-१५-३	२-१४-९	२-१५-०	
१२७०; ६३०	१११-०-०	जुलै	इंदूर माळवा	१००	७०३-१२	७०३-१२	७०८-१२	६९२-८	
२५४; २१६	७-०-०	जानेवारी	असो. सीमेंट	१००	२१०-१२	२१३-०	२१२-०	२११-८	
२५९; २१९	९-०-०	जानेवारी	विलापूर शुगर	५०	२२१-०	२२१-०	२२१-०	२२०-८	
५७५; ३७६	७-८-०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५२०-०	५१७-८	५२०-०	५२०-०	
३८; २९-२	१-४-०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम ३ ३/४ रोसे	१५	३८-२	३८-४	३७-१०	३७-९	
				१००	१०२-११	१०२-८-६	१०२-९	१०२-१३	

सिमला परिषदेचा अयशस्वी शेवट

जपानचा पूर्ण पराभव होईतोपर्यंत त्याच्याशी जोराने युद्ध चालू ठेवणे आणि युद्धोत्तर आर्थिक पुनर्घटनेची योजनात्मक तयारी करणे ह्या दोन्ही गोष्टी निकडीच्या महत्त्वाच्या आहेत ह्या विषयी हिंदुस्थानातील सरकार आणि भिन्न भिन्न विचाराचे सर्व लोक ह्यांमध्ये ऐकमत्य आहे. तसेच, हा कार्यक्रम यशस्वी होण्यास राष्ट्रीय वृत्तीचे व प्रमुख पक्षांस मान्य असलेले मध्यवर्ती कार्यकारी मंत्रिमंडळ अधिकारारूढ असणे अगत्याचे आहे ह्यासंबंधानेही मतैक्य आहे. अशा स्थितीत भावी राज्यघटनेचा वादग्रस्त प्रश्न तूर्त बाजूस ठेवून युद्धकाळापुरती संयुक्त प्रतिनिधिक मंत्रिमंडळाची तरतूद केली गेल्यास चालू राज्यकारभार कार्यक्षम राहून पुढील राजकीय व आर्थिक प्रगतीस चालना मिळू शकेल आणि ब्रिटिश सरकारने हिंदुस्थानास स्वातंत्र्याचे अभिवचन दिले आहे त्यास अनुसरून एक पाऊल पुढे टाकल्याचे प्रत्यक्ष कार्यही घडून येईल ह्या भावनेने लॉर्ड वेव्हल ह्यांनी एक योजना तयार केली व तिला साम्राज्य सरकारची संमती घेऊन ती सिमला येथे निमंत्रित ठळक राजकीय पुढाऱ्यांचे विचारासाठी त्यांच्या परिषदेस सादर केली. मध्यवर्ती मंत्रिमंडळात मुसलमानांस सर्वण हिंदूंच्या इतके प्रतिनिधित्व दिले आणि इतर अल्पसंख्याकांचे पुढारी त्यांत सामील केले असता ही योजना सर्वांस समाधानकारक वाटेला अशी त्यांची कल्पना होती आणि ती साधार आहे असे मानण्यास त्यांस जागा होती.

“पुढे काय ?”

स्वतःच्या राजकीय ध्येयाच्या मार्गातील हा एक निश्चित टप्पा आहे आणि त्याचे योगाने जनतेच्या प्रतिनिधींचे हाती राजकीय सत्ता पूर्णपणे देण्याचे काम सुकर होण्यासारखे आहे असे पाहून काँग्रेसने लॉर्ड वेव्हलच्या योजनेस सर्वसामान्य रीतीचा पाठिंबा दिला. परंतु आपल्या पाकिस्तानच्या ध्येयास ती प्रतिकूल आहे आणि आपल्या पक्षाचे बल सचची करणारी आहे असे मुस्लिम लीगने ठरवले आणि आपण सुचवू तेच मुसलमान सभासद मंत्रिमंडळांत व्हाइसरॉयानां स्वीकारले पाहिजेत असा तिनं आग्रह धरला. लॉर्ड वेव्हल ह्यांस लीगच्या मागण्या मान्य करणे शक्य नव्हते आणि त्यामुळे सिमला परिषद अयशस्वी झाली असे जाहीर करून तिच्या वाटाघाटींवर त्यांस पडदा पाडाना लागला. हा निकाल सर्व विचारी हिंदी लोकांस निराशाजनक वाटेला ह्यांत शंका नाही. राजकीय परिस्थितीचा गाढा निष्क्रियतेमध्ये रतून पडला आहे, तो चालू करण्याच्या तात्पुरत्या स्वरूपाच्या प्रयत्नांचे देशांत चोहोंकडे स्वागत होत असतां परिषदेतील एका गटाने तडजोडीची वृत्ति यत्किंचितहि न दाखवतां फाटेपर्यंत ताणून धरले म्हणून एकवाक्यतेच्या अभावी स्वतःची योजना सोडून देण्यापेवजी व्हाइसरॉयानां बहुमताच्या पाठिंब्याच्या आघाराने पुढे जाण्याचा निश्चय केला असता तर ते चांगले झाले असते. सिमला परिषदेत हिंदी लोकांच्या तीव्र मतभेदांचे अनिष्ट प्रदर्शन मात्र झाले आणि तिनं हिंदी राजकीय आकांक्षांच्या विरोधकांच्या हाती एक नवीन कोलित दिले. तडजोडीस आणि प्रगतीस अत्यंत अनुकूल अशी परिस्थिति असतांनाहि त्या दिशेने झालेला प्रयत्न फसला आहे आणि “पुढे काय ?” हा प्रश्न पुन्हां शिथिलकच राहिला आहे.

‘सासू’—

जिला पहातांच तिच्या कुटुंबांतील
सर्वत्र मंडळी

थरथर कापू लागतात

आणि जिला पूर्ण पाह्यलावर तिला पाह्यला येणारे

खूप खूप होतात अशी

लाखो लोकांची लाडकी

‘सासू’

येत्या शुक्रवारी पुण्यांत
२ ठिकाणीं

पुणे २ व पुणे ४

मध्ये मुक्काम ठोकणार—पुणेकरांच्या भेटीसाठीं

बुधवार चौकांत

रोज हजारों पुणेकर जमतात

आणि ‘पॅरामाउण्ट’ मध्ये शिरतात

सहकुटुंब सहपरिवार

‘मेहबूब’ चित्र

‘हुमायूँ’

पहाण्यासाठीं !

रोज ३, ६॥ व १० वाजतां

सकाळीं १० ते ११॥ जागा रिझर्व्ह करूनच ।

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

४ सहकार

सुट विचार

बड्या तीन राष्ट्रांच्या नेत्यांची बैठक

जर्मनीत मि. चर्चिल, मार्शल स्टालिन आणि प्रेसिडेंट ट्रूमन ह्यांची एकत्र बैठकीत चर्चा होण्याचे अगत्य आज कित्येक आठवडे भासत आहे. युरोपांत युद्ध चालू असतांना लष्करी हालचाली एकमताने निश्चित करून त्यासंबंधांत कार्यक्रम आखणे व तो पार पाडण्याची व्यवस्था करणे ह्यासाठी अशा प्रकारच्या बैठकी ह्यापूर्वी झालेल्या आहेत. लष्करी मोहिमांपेक्षाहि युद्धसमाप्तीनंतर निरवानिरवीचे प्रश्न अधिक अवघड ठरणार ह्याची कल्पना मित्र-राष्ट्रांच्या मुत्सद्यांना प्रथमपासून होती. युद्ध जिंकण्यापेक्षा त्याच्या नंतरची शांतता जिंकणे अधिक कठिण आहे असे उद्गार मार्गोच काढण्यांत आलेले असून युद्धोत्तर व्यवस्था लावावयाचे कार्य परराष्ट्रीय मंत्री आणि वक्रील ह्यांच्या परस्पर वाटाघाटीवर विसंबून न ठेवतां ते इंग्लंड, रशिया व अमेरिका ह्यांच्या राष्ट्र-पतींनी स्वतः आपल्या हाती घेण्याची आवश्यकता ह्या प्रकरणांतील पूर्वपरंपरेस धरून होती. शिवाय, एका बाजूस रशिया व दुसऱ्या बाजूस इंग्लंड व अमेरिका ह्यांचे मध्ये मतभेद व गैर-समज अलीकडे उत्पन्न झाले आहेत आणि त्यांचे निराकरण तीन राष्ट्रपतींनी मनमोकळेपणाने चर्चा करून घडवून आणणे आवश्यक झाले आहे. जर्मनीची राजकीय व आर्थिक घडी कशी बसवावयाची आणि त्या व्यवस्थेत एकसुत्रीपणा कसा आणावयाचा हा निकडीचा चर्चेचा विषय आहे. स्वतःच्या वर्चस्वाखाली असलेल्या जर्मन प्रदेशांत रशिया आणि इंग्लंड व अमेरिका ह्यांनी मित्र मित्र घोरणें अंमलांत आणल्यास गोंधळ माजल्यावांचून राहणार नाही. रशियाच्या लगत असलेल्या लहान-राष्ट्रांत स्टालिनने स्वतःचे वजन प्रस्थापित केले असून युरोप खंडाची पूर्व व पश्चिम विभागांची एक प्रकारची राजकीय वर्चस्वाची वाटणी होऊं पहात आहे. तुर्कस्थान, भूमध्य समुद्र व इराण ह्यांचे बाजूस रशिया हातपाय पसरणार अशी भीति इंग्लंडला वाटू लागली आहे, आणि स्वतःच्या साम्राज्याच्या हिताचे रक्षण करण्याची आवश्यकता ब्रिटिश मुत्सद्यांस तीव्रतेने भासत आहे. जागतिक शांततेच्या प्रस्थापनेचे कुंपण बांधणाऱ्या प्रमुख राष्ट्रनेत्यांस सॅनफ्रॅन्सिस्को परिषदेत मान्य झालेल्या सनदेस मूर्त स्वरूप देतां घेण्यास त्यांचेमध्ये अगोदर एकवाक्यता झाली पाहिजे आणि ती घडवून आणणे हे जर्मनीत पोस्टर्डम येथे होणाऱ्या वाटाघाटीचे उद्दिष्ट आहे. ह्या चर्चेच्या फलनिष्पत्तीवर जागतिक शांततेचे भवितव्य अवलंबून राहणार आहे.

उपयुक्तताप्रधान कापडाची योजना

गोरगरीबांची व मध्यम स्थितीतल्या जनतेची गरज भागणे अत्यंत कठिण झाले आहे आणि धोतरें, साड्या वगैरे प्रकारांच्या मालाची दुर्मिळता व महागाई लोकांस विशेष जाणवत आहे. सामान्य स्थितीतल्या जनतेस कापड स्वस्त व सान्नीने मिळावे म्हणून सरकारने "प्रमाणित" या नांवाने ओळखले जाणारे कापड गिरण्यांत सास काढवून त्याच्या व्यवस्थित वाटणीचीहि तजवीज केली. परंतु ह्या योजनेस यश आले नाही आणि मुंबई सरकारने आतां "उपयुक्त" कापडाची नवी व्यवस्था नुकतीच चालू केली आहे. टेक्स्टाइल कंट्रोल बोर्डाचे अध्यक्ष, श्री. कृष्णराज

ठाकरसी, ह्यांनी ह्या योजनेचे स्वरूप स्पष्ट करून सांगितले आहे. प्रमाणित कापडाची व्यवस्था अयशस्वी ठरली ह्याचे कारण ती-मध्ये पुरवल्या जाणाऱ्या कापडाच्या जाती अत्यंत मर्यादित होत्या हे होय. ही चूक दुरुस्त करण्यांत येऊन आतां सामान्य लोकांच्या उपयोगाच्या कापडाच्या अनेक जाती प्रांतांतल्या गिरण्यांत बनवल्या जातील आणि रेशनिंगच्या नवीन व्यवस्थेत हेच कापड लोकांस विकत घ्यावे लागेल. सरकारास पुरवावयाचे कापड सोडून देतां प्रांतांतील गिरण्यांनी आपल्या उत्पादन शक्तीच्या नव्वद् टक्के इतकी शक्ति उराविक जातीचाच माल काढण्यासाठी खर्चेली पाहिजे असे त्यांवर बंधन आहे. आयशी काउंट्रेसची कमाल मर्यादा सुताच्या तलमपणाचे संबंधांत आतां घालण्यांत आली आहे. नवीन योजना चालू झाल्यापासूनच्या थोड्या काळांतच कापडाचे उत्पादन बरेच वाढले असल्याची माहिती श्री. कृष्णराज ह्यांनी दिली. "उपयुक्त" कापड हलक्या दर्जाचे आहे ह्या टीकेस उत्तर देतांना ते म्हणाले की, नवीन योजना चालू होण्यापूर्वी मामुली बापरांत असलेले कापड त्यापेक्षा अधिक चांगले नव्हते. कापडाच्या उंची आणि अनेक जाती गिरण्यांनी काढल्याने सामान्य जनतेस हव्या असलेल्या कापडाचा पुरवठा मर्यादित होतो ह्या तक्रारीचे निवारण करण्याचा प्रयत्न प्रस्तुत नवीन योजनेत अंतर्भूत आहे.

युद्धाने उध्वस्त झालेल्या देशांस हिंदुस्थानची मदत

जर्मनीच्या जुलुमांतून मित्र राष्ट्रांनी जे युरोपियन देश मुक्त केले आहेत, त्यांस अन्नाची वाण तीव्रतेने भासणे स्वाभाविक आहे. ह्या बाबतीत त्यांस सहाय देण्याचे हेतूने एक जागतिक संघ स्थापण्यांत आला असून त्याच्या फंडास आठ कोटि रुपये देण्याचे हिंदुस्थानने कबूल केले आहे. ह्या देशांत धान्यवस्त्राची टंचाई असल्याने त्यांचे स्वरूपांत मदत त्यास करतां येणे शक्य नाही. तागाच्या गोणी. वगैरे येथे पुरून उरणारा माल हिंदुस्थानने पुरवावा आणि त्या रीतीने कबूल केलेली आपली वर्गाणी पुरी करावी असे आम्हीं "अर्था"च्या गेल्या अंकांत सुचवले होते. "यू. एन. आर. आर. ए." (युनायटेड नेशन्स रिलीफ अँड रीहॅबिलिटेशन अॅडमिनिस्ट्रेशन) ह्या वर निर्देशलेल्या जागतिक संघाचे धोरण ह्या सूचनेस सर्वस्वी अनुसरूनच आहे ही गोष्ट ह्या व्यवस्थेच्या अधिकाऱ्याने दिखित दिलेल्या आख्या मुलासर्तीत स्पष्ट केली आहे. "आम्हीं हिंदुस्थानांत तागाचे गोण विकत घेऊन ग्रीस, आल्बेनिया, झेकोस्लोव्हेकिया, पोलंड इत्यादि देशांस त्यांत दुसरीकडचे धान्य भरून पाठवण्याचे योजिले आहे" असे ते म्हणाले. निरनिराळ्या देशांस त्यांच्या स्वतःच्या गरजा भागवून कोणता माल पुरवतां घेण्यासारखा आहे हे शोधून काढून तोच घेण्याचा आपला उद्देश असून ह्या धोरणामुळे मदत देणाऱ्या देशाची कोणतीहि आर्थिक गैरसोय होणार नाही अशी त्या वाक्यची व्यवस्था असल्याचे त्यांनी सांगितले. अन्नाच दशेंत असलेल्या युद्धाच्या बर्जास सहकार्याच्या जागतिक पद्धतीने मदत देणे हा सार्धत्रिक शांतता स्थापण्याचा व्यावहारिक व परिणाम-कारक मार्ग आहे आणि संयुक्त राष्ट्रांच्या संयुक्त प्रयत्नांपैकी आपल्या संघाची कामगिरी हेच एक कार्य प्रत्यक्ष घडत आहे असे साभिमान उद्गार त्यांनी काढले.

“ कोणत्याहि महिन्यांत विवाह करा ”

पाटगांव पीठाच्या जगद्गुरूंचा जाहीरनामा

“ हिंदुस्थानाबाहेरून स्वदेशी परत आलेल्या मराठा सैनिकांनी आषाढ, श्रावण, भाद्रपद व आश्विन ह्या महिन्यांत विवाह करावेत काय ? ” ह्या विषयावर पाटगांव पीठाचे श्रीमत् क्षात्र जगद्गुरू (कोल्हापूर) ह्यांचा सल्ला विचारण्यांत आला, तेव्हां त्यांनी “ वर्षाच्या कोणत्याहि महिन्यांत विवाह करण्यास हरकत नाही ” असें आपलें मत जाहीरनामा काढून व्यक्त केलें आहे. सैनिकांनीच केवळ नव्हे, तर कोणत्याहि हिंदूनें कोणत्याहि महिन्यांत विवाह केला तरी चालेल, असें सांगतांना त्यांनीं शास्त्राधार दाखविला आहे. आपला जीव धोक्यांत घालून ज्यांनीं काटकसरीनें बचत केली, अशा मराठा सैनिकांनीं विवाह समारंभांतील अनवश्यक बाबींवर खर्च करूं नये, असेंहि त्यांनीं सुचविलें आहे.

पुणे सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँक लि. पुणे शहर
नोटीस

या बँकेच्या १९४५-४६ च्या बोर्ड ऑफ डायरेक्टर्सची निवडणूक व्हावयाची आहे. त्यासाठी वैयक्तिक मतदारांची यादी तयार झाली असून, ती बँकेच्या मुख्य कचेरीत व शाखा-कचेरीत नोटीस बोर्डावर निवडणुकीच्या नियम नंबर ३ प्रमाणे लावली आहे. तरी निवडणुकीसाठी लायस उमेदवारांची नावे, सूचक व अनुमोदक यांच्या सहीसह व उमेदवारांच्या लेखी संमतीनें तारीख १० ऑगस्ट सन १९४५ रोजी दुपारी चार वाजण्यापूर्वी बँकेच्या मुख्य कचेरीत दाखल होतील अशा बेताने पाठवावेत. सदर बाबत कोणास जास्त माहिती पाहिजे असल्यास त्यांनीं बँकेच्या कचेरीच्या वेळांत चौकशी करावी म्हणजे ती त्यांना देण्यांत येईल.

पुणे शहर,
तारीख १५ जुलै १९४५

द. दि. चितळे,
मॅनेजिंग डायरेक्टर
पुणे सेंट्रल को. बँ. लि.

पुणे सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँक लि. पुणे शहर
नोटीस

या बँकेच्या सन १९४५-४६ सालच्या हिशेबाची तपासणी करण्याकरिता येत्या वार्षिक साधारण सभेनें दोन हिशेब तपासनिशांची नेमणूक करावयाची आहे. तरी सदर जागांसाठी ज्यांस उमेदवार म्हणून उभे राहावयाचे असेल त्यांनीं आपले अर्ज बँकेच्या पुणे कचेरीत तारीख ३१ जुलै सन १९४५ रोजी दुपारी ४ वाजण्यापूर्वी दाखल होतील अशा बेताने पाठवावेत. उमेदवारांने अर्जात आपले संपूर्ण नांव, पत्ता व लायकी अवश्य नमूद करावीत. हिशेब तपासनिशांच्या नेमणूकीसंबंधी बँकेने केलेले नियम तिच्या कचेरीत कामाच्या वेळांत पहावयास मिळतील.

पुणे शहर
ता. १५ जुलै १९४५

द. दि. चितळे,
मॅनेजिंग डायरेक्टर,
पुणे सेंट्रल को. बँ. लि.

दि सुप्रीम बँक ऑफ इंडिया लिमिटेड

हेड ऑफिस : गणपतगल्ली बेळगांव

शाखा : लक्ष्मीपुरी कोल्हापूर

खेळते भांडवल १५ लाखांवर

—डायरेक्टर बोर्ड—

श्री. एस. जी. पंत बाळकुंद्री, B. A., LL. B.
चेअरमन.

श्री. एल. एस. आजगांवकर, श्री. एस. के. सामंत,
श्री. एन. व्ही. सामंत, श्री. पी. ए. तेंडोलकर, श्री. जी.
एन. कलघटगी, श्री. डी. आय. गाडवी, श्री. आय.
एम्. सुंगुरवाडी, श्री. टी. व्ही. पोरवाल, श्री.
डी. आर. अनगोळकर, श्री. आर. डी. गुर्लहोस्वर, श्री.
जी. जी. वेलिंग.

आकर्षक दराने मुदतीच्या ठेवी

स्वीकारल्या जातात.

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात.

अधिक माहितीसाठी लिहा अगर भेटा.

एस. एन. सामंत,

मॅनेजिंग डायरेक्टर

दी भारत इंडस्ट्रियल बँक, लि०

हेड ऑफिस:—पुणे शहर

—शाखा:—

(१) पुणे कॅन्टोनमेंट (२) बारामती (३) लोणावळा
(४) बेलापूर. पे-ऑफिस:—खोपोली (जि. कुलाबा)
एकूण खेळते भांडवल : ₹५,००,००० रु. वर

चेअरमन:—श्री. के. वि. केळकर, M. A., LL. B.

पुढील गांवांवर डिमांड ड्राफ्टस दिले जातात:—

नगर, मुंबई, बंगलोर, अर्सीकिरी, बेळगांव, धारवाड,
हुबळी, कोचीन, कालिकत वगैरे

आमचे बारामती शाखेत वेस्टर्न इंडिया, वॉर्डन,
एशियन, वगैरे कंपन्यांचे हते स्वीकारण्याची
व्यवस्था केली आहे.

शेअर विक्री चालू आहे.

गत वर्षी कर माफ ४% दिव्दिदंड देण्यांत आले.

—सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात—

रा. बा. साळवेकर, नी. ना. क्षीरसागर.
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

महाराष्ट्रातील औद्योगिक क्रांति

स्टॉक एक्सचेंजची आवश्यकता

(ले. श्री. व. वि. लोणकर, एम. ए., बी. कॉम.,)

जॉइंट स्टॉक संस्थांचा प्रसार झाला, म्हणजे स्टॉक एक्सचेंजची आवश्यकता-निर्माण होते. महाराष्ट्रांत, विशेषतः महाराष्ट्रीय्यांनी काढलेल्या कंपन्या लहान आकाराच्याच आहेत. त्यांपैकी बहुतेकांना गेली ४० वर्षे तेंजी-मंदीच्या चक्राप्रमाणे बरे-वाईट दिवस गेले आहेत. चालू महायुद्धामुळे, महाराष्ट्रीय कंपन्यांस पुनः एकदा भरभराटीचे दिवस दिसले आहेत व महाराष्ट्रांत नव्या कंपन्यांच्या स्थापनेसहि धालना मिळाली आहे.

महाराष्ट्रांत अल्प प्रमाणावर का होईना, व्यापार व उद्योगधंदे ह्यांच्या बहुतेक शाखांत यशस्वी रीतीने प्रवेश केला आहे. बँकिंग (सहकारी व जॉइंट स्टॉक), विमा (आयुष्याचा फक्त), हंडी, चांधकामाची व रेल्वेची कंत्राटे, कापडाच्या गिरण्या, कातडी सामान, साखर व रासायनिक कारखाने, कांचसामान, घातूची भांडी, शेतीची अवजरे, हातमागावरील लुगडी, इत्यादि लहान प्रमाणावरील विविध उपक्रम पहाता, इंग्लंडमधील औद्योगिक क्रांतीच्या पूर्वीच्या परिस्थितीची आठवण होते. कारखाना मोठा असून त्यांत शेकडो कामगार काम करीत असले व त्याच्या नफ्याची रकम लाखानी मोजली जात असेल तर त्याचे मार्ग बहुधा गुजराती, मारवाडी, पारशी अथवा युरोपियन ह्यांचा हात असावयाचा व त्यांत महाराष्ट्रीय लोक कारकुनी करणारे किंवा यंत्र चालविणारे दुय्यम दर्जाचेच असावयाचे हे ठरल्यासारखेच आहे.

महाराष्ट्रांत व त्याच्या भोवती कपाशीची लागवड मोठ्या प्रमाणावर होत असूनहि बाहेरच्या लोकांस त्याचा फायदा मिळू दिला जात आहे. सहाजिकच महाराष्ट्रांत सुरुवातीस जे मोठे कारखाने निघाले (कापडाच्या गिरण्या) त्यांचे भांडवल बाहेरच्या लोकांचेच आहे. अवजरे व कांचसामान ह्यांचे बाबतीत अनुक्रमे क्लोस्कर व ओगले आणि पैसाफंड ह्यांनी मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन करण्याचे प्रयत्न केले, परंतु चालू युद्धाच्या प्रारंभापर्यंत त्यांस विशेष यश आले असे म्हणता येणार नाही. महाराष्ट्रीय कारखान्यांत ज्यांनी आपले पैसे गुंतविले अशांना आपले शेअर्स विकून पैसे सोडवून घेण्याची पद्धतशीर सोय उपलब्ध नव्हती. कित्येक कारखान्यांची ह्या संबंधांत उदाहरणे देता येतील.

जॉइंट स्टॉक कंपनीत एखाद्या उपक्रमाचे रूपांतर केले तर त्यास स्पष्ट तोंड देणे अवघड जाते. परंतु खासगी मालकीचा उपक्रम टिकाव घेऊन राहू शकतो. हातमागाच्या धंद्याचे उदाहरण येथे देण्याजोगे आहे. समाइक भांडवलाच्या तत्त्वावर हातमागांचा कारखाना कोणी चालविला असता, तर ह्या प्रश्नावर चांगला प्रकाश पडला असता.

महाराष्ट्रीय व्यापारी व औद्योगिक उपक्रमांत किती भांडवल गुंतलेले आहे, हे सांगणे कठीण आहे. ते तीन-चार कोटी रुपयांच्या घरांत असेल, असा अंदाज आहे. इतका पैसा कित्येक वर्षे स्थिर अडकून राहिला आहे.

ज्या कंपन्या मोठ्या व बाहेरील लोकांच्या हातांत आहेत, अशांची नावे बॉंबे स्टॉक एक्सचेंजच्या यादीत आणविण्यांत

आली आहेत. सोलापूरची लक्ष्मी, विष्णू, जुनी गिरणी, नदिडची उस्मानशाही, बेलापूर झुगर, दौंड-बारामती व पाचोरा जामनेर रेल्वेज, शिंया स्टीम इत्यादींची नावे उदाहरणादाखल देता येतील.

स्टॉक एक्सचेंजच्या यादीत दाखल होण्यासाठी कंपनी कोठे काम करीत आहे, ह्या गोष्टींचे महत्त्व नाही. परंतु स्टॉक एक्सचेंजच्या यादीत ती दाखल झाली म्हणजे तिचे नांव पैसे गुंतविणाऱ्यांचे पुढे आपोआपच राहते.

महाराष्ट्रातील कंपन्यांना हे भाग्य लाभलेले नाही. गेल्या वहा-बारा वर्षांत कोठे आपल्याकडे नव्या कंपन्या उदयास येत असलेल्या दिसत आहेत. त्यांतहि साखर व गूळ कंपन्याच विशेष यशस्वी झाल्या आहेत. त्यांचे साळोखाल बँकिंग कंपन्या येतात. विमा कंपन्यांचा नेबर त्यांचेहि सली लागतो. महाराष्ट्रांत वहा-तुकीची मोठ्या प्रमाणावर संपटना अद्याप झालेली नाही. ती बहुधा खासगी मालकीची आहे. मोटार युनियन्स निघाल्या आहेत त्या बहूशी स्पर्धा टाळण्यासाठी आहेत.

महाराष्ट्रीय कंपन्यांत गुंतविलेले भांडवल जरूर तेव्हां काढून दुसरीकडे कसे घालता येईल, हा प्रश्न प्रामुख्याने उभा राहतो. महाराष्ट्रीयींनी उभारलेल्या आणि चालविलेल्या कंपन्यांत बाहेरच्या लोकांना पैसे गुंतविण्यास साधन कसे निर्माण होईल, ही आर्थिक प्रगतीची दृष्टीने महत्त्वाची बाब आहे. महाराष्ट्राच्या केंद्रस्थानी असलेल्या पुणे शहरांत खराखुरा स्टॉक एक्सचेंज स्थापन होणे हेच त्याचे उत्तर आहे.

दि न्यू सिटीझन बँक ऑफ इंडिया लि.

हेड ऑफिस : फोर्ट, मुंबई
खेळते भांडवल : २ कोटी रुपयांवर

—शाखा—

स्थानिकः—१ दादर, २ गिरगांव, ३ ग्रेड रोड, ४ जव्हेरी बाजार, ५ शिवा, ६ विलेपार्ले, ७ माटुंगा.

इतरः—८ अमरावती, ९ अहमदनगर, १० चेळगांव, ११ वडनेरा, १२ दिंडी, १३ देवळाली, १४ धुळे, १५ इचलकरंजी, १६ जळगांव, १७ कोल्हापूर, १८ करंजा, १९ लोणंद, २० मिरज, २१ महाड, २२ मालेगांव, २३ नागपूर, २४ नाशिक शहर, २५ नाशिक रोड, २६ नंदुरबार, २७ पुणे शहर, २८ सांगली, २९ सोलापूर, ३० सिन्नर, ३१ संगमनेर, ३२ चांद्रा, ३३ अकोला, ३४ कोपरगांव, ३५ पेण, ३६ मलकापूर, ३७ अहमदाबाद.

—बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात—

डी. एन. गांधेकर,

बी. ए., एलएल. बी.

मॅनेजर, पुणे शाखा.

डी. डी. देशपांडे,

बी. ए.

मॅनेजिंग डायरेक्टर.

डोक्यांतील उवा १ तासांत
मारण्याचा आश्चर्यकारक शोध

लायसाँफ

वाटली किंमत १ रु. ट. ख. निराळा
दोन वेळां उपयोग
दि मागोरा केमिकल कं. लि.
— हिराबाग, पुणे २ —

१९४४ मधील प्रगति

—तुलनात्मक आंकडे—

१९४३ साली पूर्ण झालेले काम ८,००,००० रु.वर
१९४४ साली पूर्ण झालेले काम ११,००,००० रु.वर
विमा हप्त्यांचे उत्पन्न १९४४ साली १,८३,०००
रुपयांचे वर झाले. खर्चाचे प्रमाण उतरले आहे व
त्या प्रमाणांत लाइफ फंडांत वाढ झाली आहे.

दि ट्रस्ट ऑफ इंडिया

अॅशुअरन्स कं. लि. पुणे.

मॅनेजर, व्ही. एच. देशमुख, बी. ए. अध्यक्ष:—श्री. सरदार
जगन्नाथमहाराज पंडित

— : साठे बिस्किटे : —

ऑरेंज व श्रूसवरी

आतां स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळू लागलीं. युद्धसमार्तीचा काळ जवळ येत जाईल, तस-
तशीं परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळू शकतील.

—साठे बिस्किट कं., पुणे २

संस्थापक :

कै. नानासाहेब सरपोतदार

पूना गेस्ट हाऊस

टेलिफोन
नं. ७७९

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणे.

व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंट:—
द. ना. हेजीव

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements ● Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods ● Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,
Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay
Tel. 32408 [Telegrams: "Artleather"

स्टेशन, मोटारस्टॅंड व पोस्ट ऑफिसपासून
अवघ्या पांचच मिनिटांचे रस्त्यावर

बेळगांव येथील एकच प्रसिद्ध ठिकाण

महाराष्ट्र भुवन

लॉजिंग बोर्डिंगची उत्कृष्ट सोय

बेळगांव]

[मालक:—वाय. व्ही. सहस्रबुद्धे

हे पत्र पुणे, पेट मॉबुटां व. नं. ९१५१९ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनी छापिले व
र. थांपद-वामन काळे, बी. ए. थोनी 'वुर्गाधिवास', मॉबुटां, व. नं. ९२४१९३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.